

„Ako brilliant!“

Kostýmová výtvarníčka Irena Schanerová

Irena Schanerová s manželom

Irena Schanerová (rod. Cihová) sa narodila 18. 5. 1922 v Trenčíne. Po absolvovaní gymnázia v Trenčíne v rokoch 1940 – 1945 študovala kostýmové návrhárstvo na Umeleckopriemyselnej akadémii v Budapešti u profesora Mészároša. Dva roky po štúdiách pracovala v Budapešti ako kostýmová kresliarka. Spektrum jej pracovných aktivít bolo naozaj pestré. Neskôr pracovala v redakcii časopisu Život v Bratislave, kde mala na starosti módnú rubriku. Zamestnaná bola aj v Odevných závodoch Viliama Širokého v Trenčíne ako návrhárika. Popri tom pracovala aj vo firme Medika v Trenčíne ako laborantka. Po roku 1945 spolupracovala na kostýmoch do viacerých významných filmov, s jej menom sú spojené aj kostýmy do viacerých výpravných Ľadových revue. Po presťahovaní sa do Žiliny v roku 1954 začala jej pravidelná spolupráca na kostýmoch pre Krajské divadlo pracujúcich v Žiline (neskôr Divadlo Petra Jilemnického). Popri navrhovaní kostýmov pracovala dokonca aj v Žilinských pekárňach.

V rokoch 1956 – 1968 pôsobila ako kostýmová výtvarníčka v divadle Nová scéna v Bratislave. A nie len tam. Stopy jej kostýmových spoluprác vedú aj do Slovenského národného divadla v Bratislave, kde spolupracovala na kostýmoch výlučne pre balet. Taktiež intenzívne spolupracovala s Tatra revue v Bratislave, s Dedinským divadlom, Divadlom Jonáša Záborského v Prešove či Divadlom Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene. Po emigrácii do Kanady v roku 1968 dlhé roky pracovala v televízii v Montreali. Irena Schanerová zomrela v Kanade v decembri roku 1976.

Irena Schanerová bola všestranným talentom. Ovládala viaceré svetové jazyky. Plynule rozprávala maďarsky, nemecky, taliansky ale najmä francúzsky. Nemožno pochybovať ani o jej hudobnom nadaní. Sama spievala, hrala a zároveň vyučovala hru na klavír. Oslovil ju aj spevák, herec a režisér František Křištof Veselý, jeden zo spolu zakladateľov slovenskej operety, aby s ním spievala duetá pre hudobný projekt v Trenčíne. Častokrát sa divadelné skúšky pre hudobné diela, pre ktoré navrhovala kostýmy, konali u nej doma, pričom ona sama hrala na klavír a viedla skúšku. Veľmi dobre „počuť“ či dirigent správne diriguje a spevák správne spieva.

Súpis jej kostýmových spoluprác je obdivuhodne bohatý. Počas štrnástich rokov intenzívnej tvorby vytvorila takmer stopäťdesiat kostýmových výprav v rôznych divadlách. Z toho najväčšie množstvo vytvorila pre Divadlo Nová scéna v Bratislave.

Kolekcie kostýmových návrhov Ireny Schanerovej k viac ako osemdesiatim inscenáciám patria v zbierkach Múzea Divadelného ústavu v Bratislave medzi najstaršie a najvzácnejšie. Ako to už v histórii býva, meno Ireny Schanerovej sa vytratilo z povedomia zarovno s jej odchodom z divadla a zo Slovenska. Panelovou výstavou z týchto vzácnych zachovaných zbierok a návrhov si pripomíname jej neprehliadnuteľné zásluhy v oblasti tvorby slovenského divadelného kostýmu. Splácame nielen tak dlh tejto slovenskej kostýmovej výtvarníčke, ale navraciame aj jej meno do histórie slovenského profesionálneho divadelníctva.

© Výstavu pripravil Divadelný ústav v spolupráci s Divadlom Nová scéna a Slovenským filmovým ústavom, Bratislava 2022.

Divadelný ústav, Divadlo Nová scéna a Slovenský filmový ústav sú štátnymi príspevkovými organizáciami zriadenými Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky.)

Autor: Miroslav Daubrava

Layout © Mária Čorejová

Produkcia: Zuzana Poliščák Šnircová

Jazykové korektúry: Hana Raččíková

Autori fotografií: Margita Skoumalová, Milan Kordoš,

Zuzana Mináčová, Anton Podstránský, Milan Švehlík

Materiály použité na výstave sú z Múzea Divadelného

ústavu, z Archívu Slovenského filmového ústavu

a zo súkromných zbierok rodiny Ireny Schanerovej,

Ria York (dcéra), Theodor Schaner (syn), Rudolf Schaner,

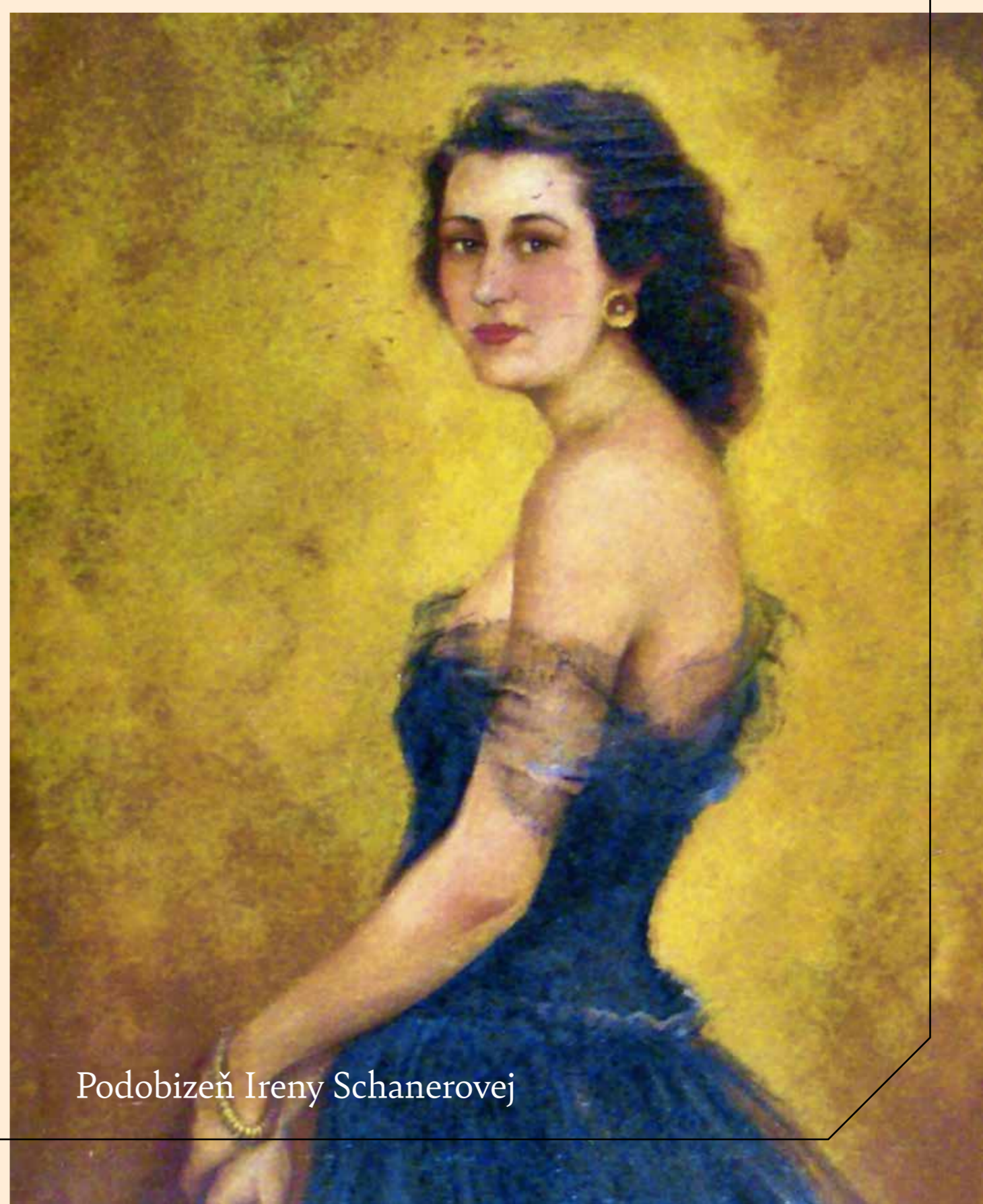
Eleonóra Ivaničová.

DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

MINISTERSTVO
KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

DIVADLO
NOVÁ SCÉNA

SLOVENSKÝ
FILMOVÝ ÚSTAV
SLOVAK FILM
INSTITUTE

Podobizeň Ireny Schanerovej

Cole Porter

Pobozkaj ma, Katarína

Nová scéna, Bratislava
20. 4. 1963, Réžia: Otto Haas

V divadle Nová scéna vypravila kostýmy takmer do sedemdesiatich inscenácií. Z tých najvýznamnejších treba spomenúť kostýmy do Kálmánovej operety *Fialka z Montmartru* (1958, réžia: František Rell), Burkhardov *Ohňostroj* (1961, réžia: Otto Haas) alebo Lehárovu *Veselú vdovu* (1964, réžia: Stanislav Fischer) či Cramerovu operetu *Keď je v Ríme nedeľa* (1959, Réžia: Karel Konstantin). Mala šťastie aj na prvý muzikál uvedený na Novej scéne *Pobozkaj ma, Katarína* od Cole Portera (1963, réžia : Otto Haas), v ktorom sa humorne preplétá svet Shakespearových renesančných postáv s rozhádaným divadelným zákulisím súčasnej doby.

Kostýmová výtvarníčka
Irena Schanerová

**Gorni Cramer
Keď je v Ríme nedeľa**

**Nová scéna. Bratislava
21. 3. 1959
Réžia: Karel Konstantin**

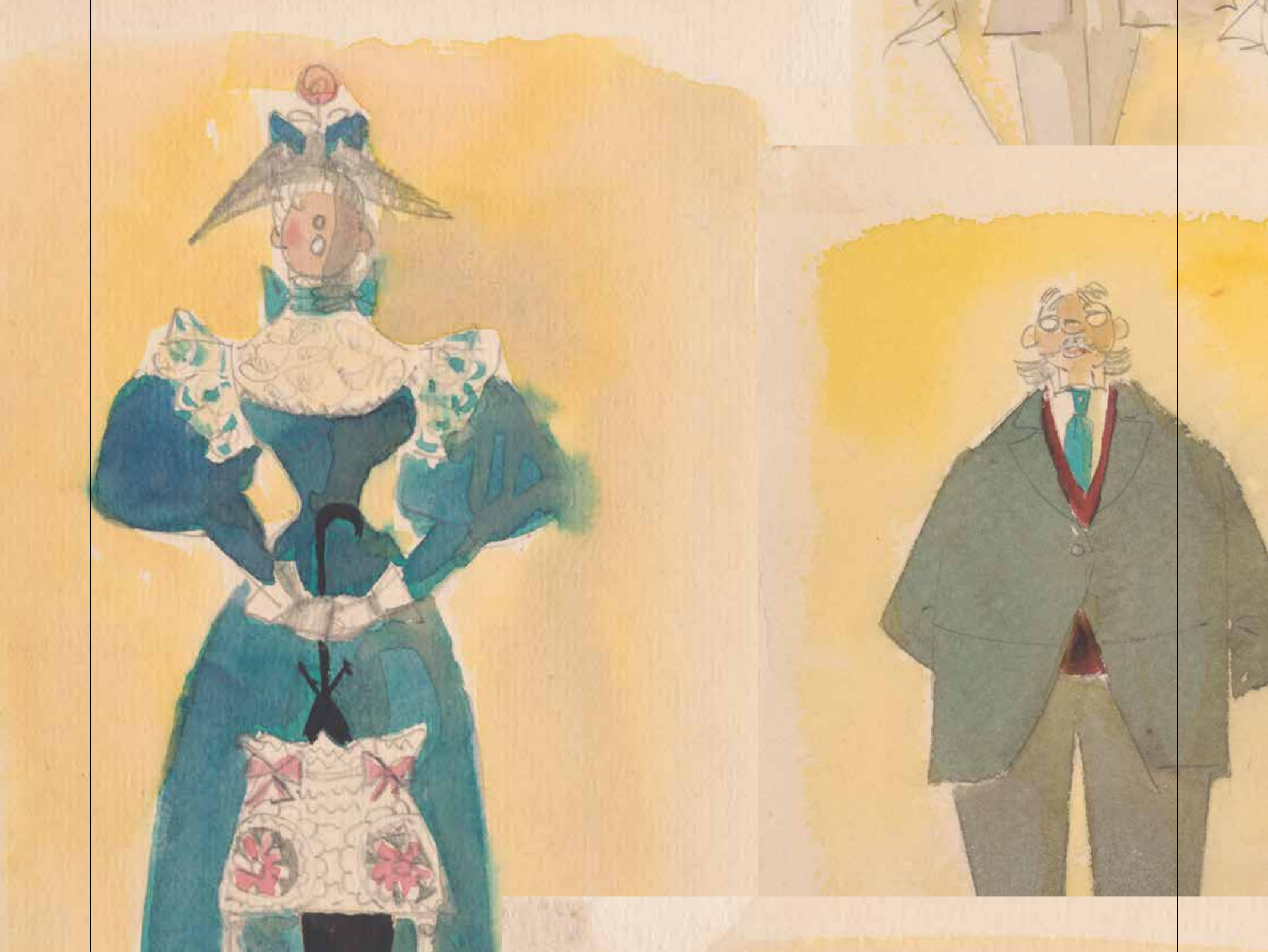

**Kostýmová výtvarníčka
Irena Schanerová**

Paul Burkhard
Ohňostrojn

Nová scéna, Bratislava
9. 9. 1961

Réžia: Otto Haas

Kostýmová výtvarníčka
Irena Schanerová

Emmerich Kálmán Fialka z Montmartru

Nová scéna, Bratislava

18. 1. 1958

Réžia: František Rell

Johann Strauss ml. Noc v Benátkach

Nová scéna, Bratislava

17. 7. 1960

Réžia: Bedřich Kramosil

Kostýmová výtvarníčka
Irena Schanerová

Kurt Weill, Bertold Brecht Žobrácka opera

Nová scéna, Bratislava

22. 1. 1966

Réžia: Bedřich Kramosil

Kostýmová výtvarníčka
Irena Schanerová

Saša Lichý Aladinova čarovná lampa

Nová scéna, Bratislava, 8. 10. 1961

Réžia:

Magda Husáková-Lokvencová

Kostýmová výtvarníčka
Irena Schanerová

**Alfréd Radok,
Marie Tesařová
Vo veži straší...?**

Nová scéna, Bratislava

16. 9. 1962

Réžia: Otto Haas

**Kostýmová výtvarníčka
Irena Schanerová**

Carlo Goldoni Klebetnice

Nová scéna, Bratislava

5. 1. 1963

Réžia: Ján Klimo

**Kostýmová výtvarníčka
Irena Schanerová**

Jarmil Burghauser Sluha dvoch pánov

Slovenské národné divadlo

Bratislava, 9. 6. 1962

Réžia: Karol Tóth

Pri návrhoch kostýmov do baletov v Slovenskom národnom divadle mala väčšiu možnosť tvoriť a štylizovať V baletе *Sluha dvoch pánov* od Jarmila Burghausera (1962, choreografia: Karol Tóth), Schanerová navrhla odľahčenú formu baroka v skrátrenom štylizovanom kostýme. Len Truffaldino a Smeraldina mali na sebe vzory prevzaté z odevov postáv comedie dell' arte.

**Kostýmová výtvarníčka
Irena Schanerová**

Johann Strauss ml. Straussiáda

Slovenské národné divadlo
Bratislava, 15. 12. 1962
Réžia: Marilena Tóthová

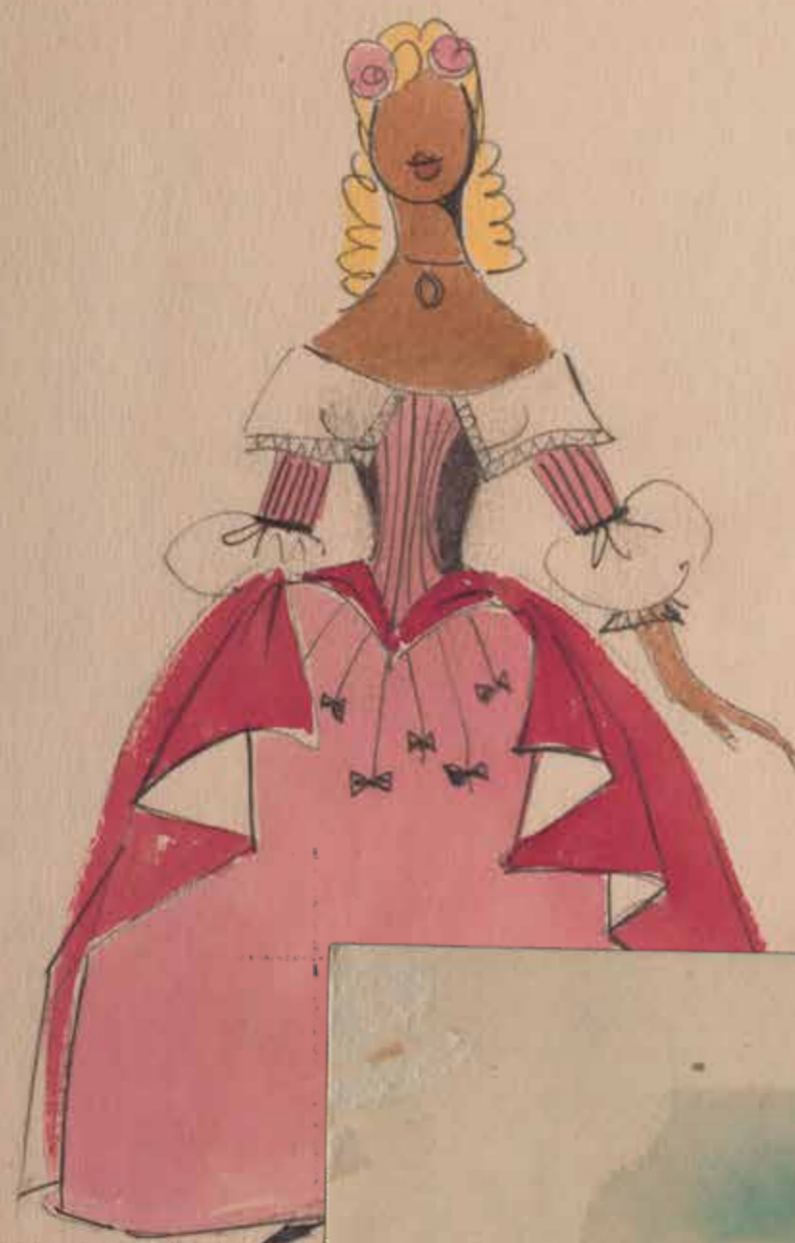
Kostýmová výtvarníčka
Irena Schanerová

Molière Zdravý nemocný

Divadlo Petra Jilemnického, Žilina

20. 2. 1960

Réžia: Martin Hollý

Kostýmová výtvarníčka
Irena Schanerová

Od roku 1948 navrhovala kostýmy aj pre film. Tu mala možnosť obliekať viacerých významných slovenských a českých hercov ako napríklad Štefana Kvietika, Ela Romančika, Jozefa Adamoviča, Radovana Lukavského, Júliusa Vaška či Viliama Polónyiho a i. Jej prvým filmom bol *Čertova stena* od Ivana Bukovčana (1948, réžia: Václav Wasserman). Z ďalších filmov to boli Bukovčanove *Zvony pre bosých* (1965, réžia: Stanislav Barabáš), *Štyridsaťtyri* v autorstve aj réžii Paľa Bielika (1957) alebo do tretice Bukovčanove *Tango pre medveďa* (1966, réžia: Stanislav Barabáš). Schanerovej kostýmy pre film vždy korešpondovali s obsahovým textom a dotvárali ho, či sa jednalo o historický alebo súčasný film. Funkčným kostýmom určovala inú dobu, iné storočie ale aj iný čas aj priestor.

Jozef Alexander Tallo, Andrej Lettrich
Volanie démonov, 1967, Slovensko
 ČSFB, Réžia: Andrej Lettrich
 Štefan Kvietik, Květa Fialová, Elo Romančík

Jozef Alexander Tallo, Andrej Lettrich
Vrah zo záhrobia, Slovensko, 1966,
 Réžia: Andrej Lettrich
 Jozef Adamovič, Viliam Polónyi

Ivan Bukovčan
Zvony pre bosých, 1965, Slovensko, ČSFB
 Réžia: Stanislav Barabáš
 Radovan Lukavský, Eva Krzyžewska

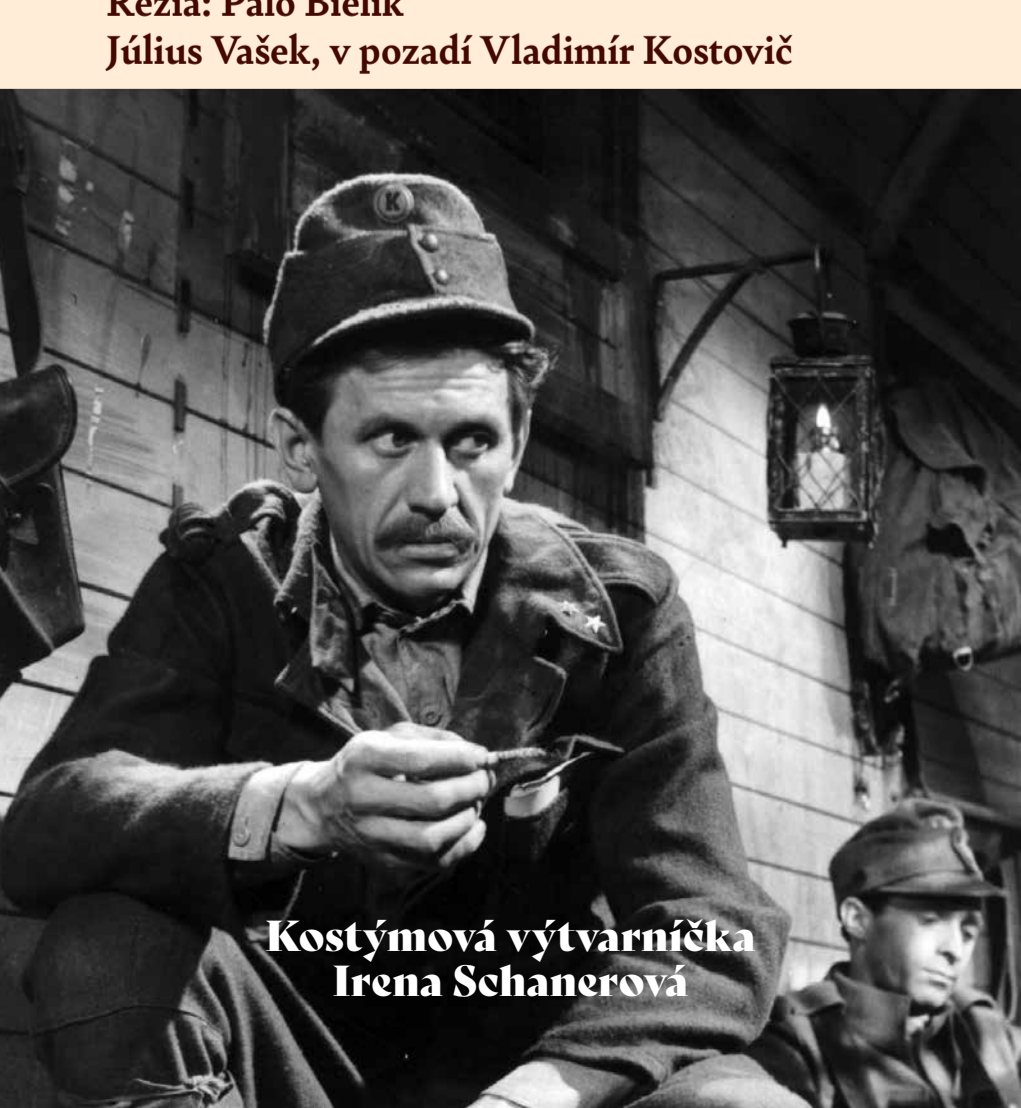
Ivan Bukovčan
Čertova stena, 1948, Slovensko, ČSFB,
 Réžia: Václav Wasserman
 František Zvarík, Ondrej Jariabek

Vladimír Bahna
Dom na rázcestí, 1959, Slovensko
 Réžia: Vladimír Bahna
 Ivan Lichard, Vlasta Fialová, Elo Romančík

Paľo Bielik
Štyridsaťtyri, 1957, Slovensko
 Réžia: Paľo Bielik
 Július Vašek, v pozadí Vladimír Kostovič

**Kostýmová výtvarníčka
 Irena Schanerová**